

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى أَشْرَفِ الْمُرْسَلِينَ ،

وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ بِإِحْسَانٍ

إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

Yang Berhormat Pengerusi dan Ahli-Ahli Yang Berhormat,

1. Kaola lebih dahulu sukacita mengucapkan terima kasih kepada Yang Berhormat Pengerusi kerana memberi peluang bagi kaola menyampaikan mukadimah bagi memandu perbincangan Anggaran Peruntukkan Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri bagi Tahun Kewangan 2019 / 2020.
2. Alhamdulillah, kaola dengan penuh hormat dan takzim sukacita menyembahkan setinggi – tinggi menjunjung kasih di atas kurnia perkenan Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam menyediakan satu Anggaran Perbelanjaan bagi Tahun Kewangan 2019/2020 berjumlah \$5,860,000,000.00. iaitu bertambah sebanyak \$560 juta dan memperuntukkan Anggaran Perbelanjaan sejumlah \$131,240,030.00 bagi Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri.

Melalui sumber yang diperuntukkan ini, Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dan Jabatan-Jabatan di bawahnya, insya Allah akan terus menumpukan apa jua perancangan dan pelaksanaan inisiatif-inisiatif yang selari dengan objektif

strategik Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri iaitu ke arah memelihara keselamatan dan kesejahteraan awam, memangkin pembangunan sosio-ekonomi dan memantapkan perpaduan masyarakat.

Ke arah memastikan kemajuan (progress) dicapai bagi ketiga-tiga objektif strategik yang digariskan, beberapa inisiatif telah dan akan terus dilaksanakan diantaranya meliputi perkara-perkara berikut:-

1. Meningkatkan keberkesanan pengutipan hasil Kerajaan;
2. Pembangunan prasarana ke arah meningkatkan kemudahan dan kesejahteraan kepada rakyat serta penduduk;
3. Meningkatkan mutu perkhidmatan kepada orang ramai khasnya ke arah memudahcara proses perniagaan dan menyumbang kepada pembangunan eko-sistem perniagaan dan pelaburan;
4. Mengujudkan masyarakat yang berdisiplin yang diharapkan turut membantu kepada meningkatkan keberkesanan pelaksanaan inisiatif-inisiatif Kerajaan seperti menjaga alam sekitar dan seumpamanya; dan
5. Mengukuhkan dan memperkasa kepimpinan di peringkat akar umbi.

3. Selaras dengan tema Belanjawan Tahun Kewangan 2019/2020 iaitu 'Pelaburan Untuk Masa Depan', Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dan Jabatan-Jabatan dibawahnya akan sentiasa berusaha untuk memberikan perkhidmatan yang dapat membantu meningkatkan kualiti kehidupan yang tinggi dan menjana ekonomi yang maju serta berdayatahan yang akan dapat dinikmati oleh generasi kini dan akan datang.

Yang Berhormat Pehin Pengerusi,

4. Izinkan kaola / saya mengongsikan pengutipan hasil cukai bangunan khususnya, cukai semasa dan cukai yang tertunggak. Bagi tempoh dari 1 April 2018 sehingga 31 Januari 2019, pengutipan hasil cukai semasa bagi ketiga-tiga Jabatan Bandaran ialah sebanyak **\$6,253,135.64** manakala pengutipan hasil cukai yang tertunggak adalah sebanyak **\$3,912,089.71**. Purata pencapaian bagi ketiga-tiga Bandaran ialah **38.89%** dan ianya belum mencapai sasaran yang dikehendaki iaitu **60%**.

5. Sehubungan itu, bagi membantu meningkatkan kutipan hasil tersebut, Alhamdulillah, Kementerian ini jua melalui Jabatan-Jabatan Bandaran telah memperkenalkan inisiatif pembayaran cukai bangunan melalui *Mobile Application* pada bulan November 2018, Diharap lebih banyak pembayaran

cukai akan dikutip melalui kaedah ini setelah usaha-usaha pemberigaan dan jerayawara ditingkatkan.

6. Bagi Tahun Kewangan 2019/2020, Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri akan memfokuskan peruntukan ini kepada usaha-usaha berikut.
7. Bagi meningkatkan prasarana, Kementerian ini dengan kerjasama beberapa Agensi dan Sektor Swasta telah mengenalpasti beberapa projek di dalam kawasan Bandar Seri Begawan. Projek-projek ini dilaksanakan menerusi kaedah *Public Private Partnership* yang diharap boleh meringankan bebanan Kerajaan sambil menjimatkan serta menguntungkan pihak Kerajaan, Swasta dan juga orang ramai. Ianya juga akan dapat membukakan peluang penglibatan pengusaha tempatan dan juga pelabur asing.
8. Projek Revitalisasi Kampong Ayer bertujuan untuk mengindahkan kawasan Kampong Ayer dan seterusnya meningkatkan *connectivity* diantara sungai dan darat. InshaAllah, 153 buah rumah di Mukim Saba khususnya akan dibina. Projek Revitalisasi Pusat Perniagaan (CBD). Taman Makhota Jubli Emas (TMJE) telah menjadi nilai tambah dan faktor tarikan orang ramai dan pelancong ke *Central Business District* (CBD). Ianya boleh dilihat membantu untuk mengembangkan kepelbagaian ekonomi. InshaAllah, pada jangka masa yang panjang, taman ini akan meningkatkan

nilai hartanah, menarik lebih banyak pelaburan serta menggalakkan aktiviti berasaskan budaya dan warisan. Projek ini akan dapat juga menyumbang kepada kualiti hidup dalam semua aspek dan juga menjadikan Bandar Seri Begawan lebih *vibrant*.

9. Dalam masa yang sama, kita juga mengambil berat akan penguatkuasaan undang-undang khususnya didalam menjaga kebersihan di Negara ini, yang mana usaha-usaha telah pun diungkayahkan bersama-sama Agensi yang berkepentingan di bawah Jawatankuasa Induk Isu-Isu Kebersihan bagi sama-sama memastikan Negara ini bersih dari segala sampah dan kotoran. Dari Mac 2018 sehingga Disember 2018, Kementerian ini melalui Jabatan-Jabatan Daerah telah mengeluarkan 223 denda dan mengutip kompoun sebanyak **\$64,000.00**, manakala Lembaga-Lembaga Bandaran telah mengeluarkan 283 denda dan mengutip kompoun sebanyak **\$46,700.00**.

10. Kementerian ini terus berusaha untuk meneliti dan memperkemaskan peraturan-peraturan bagi mengujudkan *eco-system* yang baik untuk kesejahteraan hidup di Negara ini. Dalam pada itu, InshaAllah pada pertengahan tahun ini, Kementerian ini akan memperkenalkan perundangan bagi mengawal kegiatan berjaja iaitu *Hawkers By Law*. Ianya bukan sahaja bagi memperkenalkan kadar denda bagi Akta

Kesalahan Kecil Penggal 30 malah ianya juga membantu memelihara kebersihan dan memastikan kesejahteraan, kesihatan dan keselamatan orang ramai serta alam sekitar. Untuk makluman Ahli-Ahli Yang Berhormat, *survey* telah pun dikeluarkan bagi mendapatkan *feedback* orang ramai dan Alhamdulillah, secara keseluruhan perkara ini mendapat respons yang positif.

- /
11. Dalam usaha memudahcara perniagaan, Kementerian ini sentiasa memastikan bahawa perkhidmatan yang diberikan adalah efisien dan cepat. Ia bukan saja bagi orang ramai malah bagi menarik pelabur-pelabur asing. Secara tidak langsung, ianya juga dapat membantu mencapai pertumbuhan ekonomi yang lebih mampan dan mewujudkan peluang pekerjaan bagi anak tempatan. Ini juga bertepatan dengan saranan titah Kebawah Duli Yang Maha Mulia Paduka Seri Baginda Sultan dan Yang Di-Pertuan Negara Brunei Darussalam semasa Hari Perkhidmatan Awam pada 31hb Oktober 2018, dimana Baginda mahu Perkhidmatan Awam akan meneroka pendekatan lebih berkesan dalam tugasnya memberikan perkhidmatan kepada orang ramai dan Negara.
 12. Inisiatif-Inisiatif Jabatan Immigresen dan Pendaftaran Kebangsaan yang akan dijalankan termasuk melarutkan sistem Queue ke Pejabat-Pejabat Cawangan Jabatan. Ini

adalah memandangkan perkhidmatan ini dapat membantu menjimatkan masa orang ramai didalam mendapatkan perkhidmatan bagi permohonan kad pengenalan, passport dan visa. Jabatan ini juga akan memperkenalkan perkhidmatan drop box di Pejabat-Pejabat cawangan. Sejak ianya diperkenalkan di ibu pejabat Jabatan Imigresen dan Pendaftaran Kebangsaan pada 1 Mei 2018 sehingga Disember 2018, Jabatan ini telah menerima sebanyak **15,713** permohonan dimana kesemua permohonan telah dapat diselesaikan dalam tempoh Tekad Pemedulian Orang Ramai (TPOR) yang ditetapkan selama 4 hari bekerja.

13. Jabatan ini juga akan menaiktaraf prasarana Pos Kawalan Imigresen Sementara Labu. Ianya bertujuan bagi meningkatkan tahap kawalan keselamatan pos kawalan dan juga bagi meningkatkan kualiti pemberian perkhidmatan pemeriksaan ke atas pergerakan orang-orang yang keluar masuk melalui pos kawalan tersebut. Pada tahun 2018, sejumlah **16,879,358** orang telah keluar/masuk dari/ke Negara ini melalui 11 pos kawalan yang ada.

14. Bagi Jabatan Buruh pula, pencapaian TPOR dalam mengeluarkan lesen pekerja asing secara purata bagi tahun 2018 adalah mencapai 81 peratus. Prestasi ini akan diperbaiki lagi dengan penelitian terhadap proses-proses tertentu disamping melalui pengenalan *Labour Management*

System nanti di bawah projek Rancangan Kemajuan Negara. Salah satu (01) objektif utama dalam mengenalkan Lesen Pekerja Asing adalah pengutamaan kepada pengisian jawatan-jawatan kosong di sektor swasta oleh pencari kerja dari kalangan anak-anak tempatan. Dengan pelaksanaan Lesen Pekerja Asing ini, sehingga Disember 2018, sebanyak **1,716** kekosongan jawatan telah diisikan oleh Pekerja Tempatan. Dalam pada itu, perancangan seterusnya ialah dengan mengenakan nisbah pekerja tempatan asing atau *Responsible Foreign Worker Displacement Ratio* pada kadar yang ditetapkan supaya lebih banyak lagi jawatan-jawatan sektor swasta akan dapat diisikan oleh Pencari Kerja Tempatan khususnya di beberapa sektor industri yang memberikan impak yang signifikan. Inisiatif ini sedang diteliti dengan kerjasama pihak Unit Dasar dan Perancangan Tenaga Manusia atau *Manpower Policy and Planning Unit* di Kementerian Tenaga, Tenaga Manusia dan Industri.

15. Kementerian ini juga berperanan mempertahankan keharmonian hidup bermasyarakat supaya Negara ini akan terus kekal aman dan makmur. Disini lah juga Penghulu-Penghulu dan Ketua-Ketua Kampong memainkan peranan yang penting bagi sama-sama membantu Kerajaan dalam memastikan kesejahteraan dan kemakmuran penduduk secara amnya. Bagi tujuan ini, pihak Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri dan Jabatan-Jabatan Daerah sedang giat

melaksanakan proses pengisian jawatan-jawatan kosong bagi Penghulu dan Ketua Kampung seluruh negara. Jawatan-jawatan kosong berkenaan telah diiklankan sebanyak 3 kali iaitu pada bulan Oktober dan November 2018 dan juga pada bulan Februari 2019. Melalui iklan pada tahun 2018 itu, seramai 124 calon memohon jawatan Penghulu dan Ketua Kampung dimana, sebahagian besar adalah terdiri daripada mereka yang mempunyai kelulusan akademik institusi pengajian tinggi. Dalam pada itu, Kementerian ini akan memberikan kursus-kursus bersesuaian kepada Penghulu-Penghulu Mukim dan Ketua-Ketua Kampung yang baru dilantik nanti bagi memastikan mereka mempunyai kemahiran-kemahiran bersesuaian dan seterusnya bersedia bagi menjalankan tugas-tugas mereka nanti.

16. Bagi tujuan memajukan sektor perekonomian di kalangan penduduk kampung, Kementerian ini secara berterusan bekerjasama dengan Agensi yang berkepentingan khususnya memajukan Satu Kampung Satu Produk (1K1P). Sukacita kaola mengongsikan bahawa anggaran hasil penjualan produk-produk 1K1P bagi keempat-empat daerah pada tahun 2018 ialah sebanyak \$692,196.00.

17. InshaAllah, inisiatif-inisiatif yang akan dijalankan pada tahun 2019 adalah merangka Satu *Memorandum of Understanding* dengan pihak Community Development Department (CDD) Ministry of Interior Thailand bagi mendatangkan tenaga-tenaga pakar One Tambon One Product (OTOP) untuk berkongsi pengalaman dan membantu pengurusan serta pengeluaran produk-produk 1K1P agar dapat bersaing di peringkat yang lebih tinggi. Dalam masa yang sama, Kementerian ini sedang meningkatkan penyertaan masyarakat melalui Pendaftaran Usahawan Kampung bagi mengenalpasti pengusaha dan perusahaan Kampung yang berpotensi untuk dikembangmaju dan seterusnya diangkat sebagai projek 1K1P Negara Brunei Darussalam.

18. Kita juga memastikan akan kesejahteraan penduduk-penduduk dimana Alhamdulillah, program Satu Kampong Satu Keluarga (1K1K) telah dirangka, sebagai salah satu usaha Majlis Kebangsaan Isu Sosial (MKIS) untuk mengurangkan masalah-masalah sosial khususnya berkaitan dengan isu kemiskinan. Secara amnya, keluarga-keluarga yang telah dikenalpasti tidak semata-mata akan dibantu dari segi kewangan tetapi bantuan merangkumi pelbagai aspek tertakluk kepada kriteria dan kategori keluarga-keluarga tersebut. Sehingga kini, beberapa program telah dikenalpasti untuk membantu keluarga-keluarga yang

terlibat dengan kerjasama Sektor Swasta dan Pertubuhan-Pertubuhan Bukan Kerajaan atau NGO.

19. Jabatan Penjara, juga turut memainkan peranan didalam membantu proses pemulihan khususnya bagi penghuni-penghuni Penjara dengan matlamat agar mereka dapat diterima kembali dikalangan Masyarakat. *Key Performance Indicator* Jabatan Penjara bagi tahun 2020, khususnya didalam kemasukan semula bekas penghuni ialah sebanyak 15 peratus dan statistik residivis bagi jumlah banduan yang dibebaskan pada 2016 telah menunjukkan kadar kemasukan semula sebanyak 9.69% bagi perkumpulan tersebut. Alhamdulillah, ini adalah satu bukti yang menunjukkan bahawa program pemulihan yang dilaksanakan di Jabatan Penjara telah memberikan impak yang positif kepada bekas penghuni-penghuni.

20. Kita juga melihat akan peningkatan *Whole of Nation Approach* di dalam sama-sama membantu pemulihan penghuni-penghuni Penjara dengan penglibatan pihak-pihak NGO's dan swasta dalam program-program pemulihan dan juga reintegrasi dengan menyediakan peluang-peluang kemahiran lanjutan atau pekerjaan yang bersesuaian. Dalam pada itu, kerjasama usahasama dengan pihak-pihak

pendidikan, majikan, sektor swasta akan dipertingkatkan bagi rancangan pemulihan.

21. Dalam usaha memastikan penduduk dan rakyat Negara Brunei Darussalam sentiasa bersedia apabila berdepanan dengan kejadian bencana, Pusat Pengurusan Bencana Kebangsaan (NDMC) bersama beberapa Agensi yang berkepentingan akan melaksanakan beberapa inisiatif diantaranya seperti *Talk Program on Tremor Preparedness* yang akan diadakan pada suku tahun 2019 dan akan mengadakan satu *national table top exercise* khusus bagi menangani bencana berbentuk gegaran, gempabumi dan tsunami pada bulan September 2019. Setakat ini NDMC telah membukakan dan mengendalikan tiga belas (13) kursus-kursus dibawah '*Safety and Emergency Management*' dan lebih 2,000 orang peserta telah dilatih. NDMC akan terus merebiu modul pembelajaran *Community Based Disaster Risk Management* dengan kerjasama pihak CAE Brunei Multipurpose Training Centre dengan pengisian modul-modul baru jika didapati bersesuaian dan bertepatan selari dengan amalan-amalan terbaik dan mengikut piawaian antarabangsa. Di peringkat kampung, seramai 309 penduduk kampung dari ke empat-empat daerah telah mengikuti kursus *Community Based Disaster Risk Management* (CBDRM). Bagi tahun 2019 ini, NDMC akan

terus menggiatkan lagi penglibatan masyarakat di peringkat kampung dengan menjangkakan penyertaan sebanyak 20 buah mukim seluruh negara sehingga penghujung tahun ini iaitu tambahan kepada 35 buah kampung daripada 17 buah mukim yang telah mengikuti program asas CBDRM sebelum ini.

Inisiatif ke arah mengujudkan masyarakat yang sentiasa bersedia menghadapi bencana perlu dimulakan diperingkat kanak-kanak dan belia-belia. Untuk itu, NDMC telah melaksanakan *School Based Disaster Risk Management* (SBDRM) di CAE-Brunei MPTC. Program ini akan dilaratkan lagi ke beberapa buah sekolah dan pusat pengajian tinggi di seluruh negara pada bulan Ogos dan Oktober ini nanti, insya Allah. Manakala program CBDRM juga telah dijadikan modul tetap dalam latihan Program Khidmat Bakti Negara.

22. Pemberitaan, jerayawara dan pendidikan juga memainkan peranan penting didalam meningkatkan dan mengukuhkan kesiapsediaan dan ketahanan kebangsaan. Dalam pada itu, Jabatan Bomba dan Penyelamat khususnya mengenai bahayanya kebakaran, bagi tahun 2019/2020 akan meningkatkan kekerapan aktiviti perhubungan awam dengan melaksanakan 15 taklimat keselamatan, 5 kursus fire marshal dan 10 fire drill setiap bulan, manakala

jerayawara setiap 3 bulan. Jabatan Bomba juga merancang untuk menyediakan kajiselidik umum bagi mengukur keberkesanan program secara berkala. Pada 2018 sahaja terdapat 1853 orang dilatih menjadi fire marshal dan terdapat 3 kes dimana orang ramai yang telah dilatih dapat mengendalikan kebakaran sebelum pihak Jabatan Bomba sampai ke tempat kejadian.

23. Yang Berhormat Pehin Pengerusi, berdasarkan peruntukan dan inisiatif-inisiatif yang telah pun dibentangkan, Kementerian Hal Ehwal Dalam Negeri akan terus berusaha sedaya upaya dalam memberikan perkhidmatan yang cemerlang dan dalam pada masa yang sama mencapai objektif Negara dalam memastikan perbelanjaan Kerajaan adalah menjurus kepada pertumbuhan.

Sekian sahaja Yang Berhormat Pehin Pengerusi.

Wabilahit Taufik Walhidayah Wassalamualaikum Warahmatullahi Wabarakatuh.